

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Давидюк Н.М.

студентка,

Рівненський державний гуманітарний університет

ХУДОЖНІЙ РОЗПИС ТКАНИНИ В ТЕХНІЦІ «БАТИК» ТА УКРАЇНСЬКА ПИСАНКА, СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ МІЖ НИМИ

Переглядаючи іншомовні статті та книги по темі історії батик у наштовхнулася на те, що в деяких джерелах йде мова про писанки, їх там називають *rysanka* або *batik eggs*. Але все виявилось дуже логічно. Назву вони отримали через ідентичність техніки. Саме це мене зацікавило і спонукало до дослідження історії виникнення не тільки батик у а й нашої рідної писанки, та порівняти їх. Важливою проблемою сьогодення є втрата корінних традицій нашого народу.

Під час пошуку матеріалів для написання статті з'ясувалось що основної літературної бази майже немає саме тої яка б висвітлювала проблеми професійного виконання розпису тканини в техніці батик на основі вивчення народної творчості. У мистецтвознавчій літературі широко представлено історію виникнення та розвитку мистецтва батик (праці Р. Гільмана, Ю. Давидової, Т. Печенюк та інші.) [6, с. 25].

В контексті цього ми зробили спробу поєднати два види декоративного мистецтва споріднених за технологією – використання розпису писанок у мистецтві текстилю.

Сучасний розпис тканин як галузь професійного декоративного мистецтва нараховує цілу низку способів оздоблення тканин: «гарячий батик» (класичний), «холодний батик», вільний розпис, розпис зі солями та згустками, «пангі» («трітік», і «іе-сіе»), різноманітні комбіновані техніки розпису тощо. В художньому оздобленні тканин застосовуються також ручні техніки нанесення орнаментальних елементів способом трафаретного друку, фотофільмдруку, друку різноманітними штампами («батик-чап» або «батик-джеп»).

Художній розпис тканини – це мистецтво яке сягає у глибоку давнину. За першими записами ми розуміємо що батик є дуже давнім видом мистецтва оформлення текстилю, адже про це згадується ще в «Природній історії» Плінія. Батьківщиною батика вважається о. Ява.

Звідти він був поширений у Індонезію, потім завезений у Голандію та інші країни Європи.

Існують такі різновиди батика: гарячий батик, розпис від плями, холодний батик, вузликовий батик.

Існують різні види резерву: каучукоподібна субстанція, роз'єднуючі засоби, резервуюча суміш. Для нанесення контурів на тканину використовується спеціальний інструмент – скляна трубочка із загнутим кінцем, яка має спеціальний резервуар.

Контур малюнка повинний бути замкнутим, адже при заливанні певної площини фарбою вона може вийти за межі контуру. Фарба наноситься пензлем, або ватними тампонами.

Отож, дослідивши та проаналізувавши історичні витоки, технологію та види розпису тканин, ми зробили висновки, що технологія гарячий батик є ідентична за технологією створення писанки.

Мистецтво писанки здавна привертало увагу етнографів, фольклористів та мистецтвознавців, і як старовинний звичай, і як прояв таланту народних майстрів.

Історія походження писанок сягає сивої давнини українського народу та пов'язана з язичницьким культом, в якому славиться закон весняного пробудження всього сущого на землі. Християнство пов'язало писанку з Великоднем.

Писанки прикрашали різними способами, вони також мали локальні регіональні особливості орнаментики, що свідчить про високий рівень мистецтва українського народу, його здібність сприймати квітуху природу своєї країни та одночасно про талант стилізувати різноманітні композиції, яких дуже багато у розпису писанок. «Знання своєрідної, унікальної мови культури є необхідним для всіх видів людської діяльності. Однак, особливого значення це набуває в семіотичному полі символів – знаків, що найбільш яскраво і лаконічно відображають багатогранність об'єкта, передають абстрактні ідеї та поняття, пов'язані з ним. Якщо просто знак має одне, чітко закріплене за ним значення, то символ – багатозначний і піддається різним тлумаченням залежно від контексту. Саме такою образно-символічною системою є світ художньої культури, оскільки створення узагальнених та абстрактних образних символів – становить спеціальну мету і призначення мистецької діяльності» [5, с. 50]

Яйце, як у доісторичні часи, так і у християнстві, символізує – життя.

Після прийняття християнства багато символів приймають нову інтерпретацію. Хотілось би розглянути самі поширені з них.

Порівнюючи розпис писанки та розпис гарячого батика, хотілось би звернути увагу на важливий аспект – писанка є символом українського

народного мистецтва тоді, як батик являє собою візитну картку острова Ява, Індії, Японії та інших Східних країн.

Спільною рисою є і підготовка робочої поверхні (тканина, яйце) до розпису. Перед тим як розписувати яйця їх тримали у воді і соді для того щоб зняти бруд, який є на шкарлупі. Після цього яйце на декілька хвилин опускають у воду в якій розчинено дві ложки оцту.

Так само і батик, підготовка тканини є фундаментом для створення якісного малюнку. Спочатку тканину обережно прали, а потім варили у рисовому відварі, сушили та відбивали. Тільки після всього її можна було розписувати. В Японії перед розписом шовкової тканини для кімоно її треба було випрати та обов'язково виполоскати у джерельній воді.

В обох випадках робота мала б виконуватись у тиші, та з гарним настроєм, щоб лінії виходили чіткими та чистими, тому що виправленню помилок у писанці та батику немає місця. Коли створюється такий вид сакрального мистецтва спокій та тиша запорука успіху, звичайно художник вкладає душу у свою роботу, тому має робити це чітко, акуратно, та впевнено.

При розписі яєць та батику дотримуються однакової технології та послідовності. Резервують воском всі білі місця які мають залишитись білими. Далі фарбують наприклад жовтим барвником, так само після висихання резервують жовтий колір, з кожним кроком фарбують у темніший колір.

Зараз для розпису існує багато спеціальних фарб, але й вони мають зріднену основу, як для батику так і для писанок.

Після розпису як з писанки так із батику потрібно зняти віск. Зазвичай з писанок знімають віск над свічкою, або засовують у піч на 25 хв. А потім обережно знімають віск паперовою серветкою. А з батику знімають віск випарюючи праскою, через папір. В цьому ми бачимо ще одну спільну рису в технології виготовлення писанки та батику [1, с. 38].

Після проведеного історичного екскурсу та порівняльного аналізу ми можемо точно сказати, що писанки мають великий вплив на розвиток національної культури та саме на розвиток декоративно-ужиткового мистецтва, і у тому числі на українських розписних тканин

Отож, дослідивши та проаналізувавши історичні витоки, технологію та види розпису тканин, ми зробили висновки, що технологія гарячий батик є ідентична за технологією створення писанки. Історично обумовленими фактами є те, що і писанка і батик це сакральні символи нації, вони несуть у собі не тільки практичне значення, а й магічне.

Список використаних джерел:

1. Білоус О., Сташук З. Школа писанкарства: Символіка в писанкарстві. Як написати писанку. Писанки в побуті / О. Білоус, З. Сташук // Мистецтво та освіта. – 1997. – № 1. – С. 38-46.
2. Давыдов С. Батик. Техника, приёмы, изделия / С. Давидов. – М.: АСТ, 2005. – 184 с.
3. Каменская О. Горячий батик / О. Каменская // Юный художник. – 2005. – № 1. – С. 37.
4. Менди Сауген. Роспись по шёлку. Руководство для начинающих / С. Менди. – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 288 с.
5. Осадца Т. Дослідники українських писанок / Т. Осадца // Образотворче мистецтво. – 1994. – № 2. – С. 44-47.
6. Печенюк Таміла. Джерельні основи виникнення розпису тканин / Т. Печенюк // Образотворче мистецтво. – 1991. – № 1. – С. 25-29.